

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

De singulari prouidentia Dei erga perfectos. Cap. xxiv.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

cupit, vt nequaquam solis operatus desideris moriatur, sed desideria abundanter opere compleat, & operibus suis exemplum sanctitatis aliis, subsidium necessitatis attribuat. Charitas est, quæ iustos, atque perfectos ad sanctè cogitandum & sanctè desiderandum instigat, hæc verò nullo modo solis cogitationibus, nec solis desideris impletur, sed carnis, & appetituum mortificatione, & omnium bonorum operū exercitatione vt cumq; satiatur. Charitas enim sola est, vt Hugo Victorinus scripsit, quæ ab initio seruis Dei, mundi huius illecebras fugere, voluptates calcare, carnis concupiscentiam cohibere, desideria frangere, honores contemnere, postremò vniuersa huius mundi blandimenta respicere, ipsam quoque præ desiderio vitæ perpetuæ mortem suadet non timere.] Quæ ista suadet, imò ista præcipit, quo pacto cordis nostri arcem possidens, si instructuosa tantum desideria, videat, silebit? Istud ergo discrimen inter bona desideria sanctorum, & bona desideria tepidorum, aut iniquorum, si quæ huius generis habeant, diligenter agnosce. Quod hi, si aliquando verbi Dei auditione compuncti, bona cogitant, aut bona cupiunt, numquam vsque ad perfectionem boni operis, & ad destructionem peccati progrediuntur. Meritoq; Dominus eos per terram positam secus viam, & per durissimam petram, & per agrum spinis & tribulis opplerum, designat. Nam terram illam, cum bonam aliquam inspirationem conceperit, volucres cæli, id est, demones deprædantur: & insensibilem petram ariditas, & humoris vacuitas arefaciunt: atque agrum spinis obrutum spinæ, & tribuli curarum temporalium infrugiferum, ac sterilem efficiunt. Impij potentes sunt, sed vt faciant malum, ad virtutem autem pusillanimes, & impotentes, quia bonum facere nescierunt. Pulchrè enim de illis dixit Gregorius: Dura præ amore sæculi quasi quædam mollia, ac delectabilia ferre parati sunt: dum in hac vita rerum culmina apprehendere conantur. Cessationem Dominus à mundi laboribus imperat, sanctæ quietis dulcedinem persuadet, & tamen vesana iniquorum mēs plus se esse, qui aspera carnaliter, quam tenere blanda spiritualiter gaudet: plus acerbitate fatigationis,

Hug. tra.
de laud.
charit.

Luc. 8.

Greg. 20.
mor. c. 16.

A quam quietis dulcedine pascitur. Hoc euenit sanctis cogitationibus, & desideris, cum in corda malorum incidunt, quod istorum culpa nullum boni operis fructum ferunt. At iusti, & præcipuè viri perfecti, cum à Domino sanctis cogitationibus, & piis desideris visitantur (& iugiter visitantur) tamquam terra bona, & optimo bonæ vitæ ac sanctorum operum fructu replentur. Sunt ipsi oues Christi pastoris boni, quæ vocem eius audiunt, & operè illum sequuntur, quia sciunt vocem eius: Alienum autem sequuntur, quia non nouerunt vocem alienorum.] Audiunt, inquam, vocem Domini, cum eius inspirationes percipiunt, cumque ab eo immixtis desideris tanguntur. At sequuntur illum, cum gressibus sanctorum operum voci eius, id est, cogitationi & desiderio ab ipso dato respondent. Non sequuntur autem aduersarium noxia suadentem, & ad verita prouocantem, quia vocem eius, id est, suasionem eius, nec admittunt, nec agnoscunt. Tu igitur qui hæc legis, hoc perfectorum donum admirare, quod scilicet, Deo dante, & dispersiones Israël colligente, semper bona cogitant, semper etiam sancta & cœlestia desiderant. Si autem vis eiusdem doni particeps esse, ad mentis puritatem habendam enitere. Fac quantum potueris illud Bernardi, qui ait: Omnes cordis distractiones, & mentis fluctuationes in vnum collige, & in solo Deo totum desiderium tuum fige, vt tibi sit cor tuum thesaurus tuus desiderabilis, multumque amabilis. Ipse frequenter visitat, & libenter inhabitat tranquillitatem cordis, & ortum quietæ mentis, quoniam pax est, & in pace locus eius. Propterea talem te prepara, vt tecum adsit Deus, sit in ore, sit in corde, tecum eat, tecum redeat, nec à te recedat.] Hoc Bernardi documentum perfecti perfectè custodiunt, & plusquam dici potest, à conspectu Dei numquam recedunt, quem semper habent suarum cogitationum & desideriorum testem, & intimorum cordis inspectorem. Minus verò perfecti, qui ad perfectionem anhelant, idem documentum, & memoria teneant, & enixè custodiant, quia validum est virtutis exercendæ instrumentum, & magnum assequendæ perfectionis re medium.

Bern. lib.
de consc.
non longè
à primis.

PARS TERTIA.

De dignitate perfectionis ex parte diuinæ prouidentie erga perfectos.

NONDVM perfectionis elogia completa sunt, sed quæ supersunt, vt effectus diuinæ prouidentie erga perfectos, in hac postrema parte explicamus. Non quia supra dicta à diuina prouidentia res iustorum curante non manent (ab ea enim sicut à purissimo fonte deueniunt) sed vt ista quæ sequuntur, sub hoc nomine exposita, etiam superiora declarant, & quo ordine Deus sanctos commutet, atque perficiat, menti legentium aperiant. Primò ergo ipsam diuinam prouidentiam erga perfectos, quàm suauis, ac prouida sit, deinde verò eius effectus, quibus totum opus sanctitatis perficit, declarabimus.

De singulari prouidentia Dei erga perfectos.

CAP. XXIV.

DE prouidentia Dei erga viros sanctos, atque perfectos agere consulo in locū istum distulimus, vt tamquam splendidissimus sol su-

A periora, quæ scripsimus, & inferiora quæ dicemus, illustret. Sicut enim sol in medio corporū cœlestium collocatus nō tantum corpora, quæ deorsum sunt, verum etiam quæ sursum collocantur, illuminat: ita diuinam prouidentiam hoc loco tractamus, vt priora sanctorum dona, & posteriora collustret. Quam non

incongruè cum sole contulimus, quia sicut ille omnia corpora illustrat, & fouet, ita prouidentia viros sanctos non tantum luce supernaturalis cognitionis illuminat, sed etiam ardore amoris cœlestis inflammat. Et quemadmodum ille luce & calore cuncta viuificat, & ad debitum perducit naturalis perfectionis augmentum, sic ista fidei, & sapientiæ luce, ac amoris calore animas sanctas ad concupitam prouehit sanctitatem. Deum habere omnium rerum etiam minimarum prouidentiam manifestum est. Ipse enim, cum sit vniuersorum causa non necessaria, sicut ignis cum generat ignem, sed libera, & intellectu, ac libero arbitrio pollens, debet ea in suos fines dirigere, debet & gubernare, debet & instrumeta adipiscendi finis conferre, & hoc nihil aliud est, quam prouidentiam, & rerum curam habere. Tua autem Pater, inquit Sapiens, prouidentia gubernat, quoniam dedisti, & in mariam, & inter fluctus semitam firmissimam.] Quænam, ô pater, tua prouidentia gubernat? Sine vlla hæsitacione existimo, quia gubernat omnia. Regit homines, quos fluctibus maris, & reliquis periculis eripit, & eis non solum vitam, & inspirationem, sed & omnia necessaria subministrat. Et regit vniuersa creata quæ homini tamquã hero, & tamquã filio ad æternam gloriam assequendam procreato seruire facit. Si autè vultis hanc vniuersorum prouidentiam non tam auribus audire, quam oculis cernere, considerate coruos, qui non seminant neq; metunt, quibus non est cellariũ neque horreum, & Deus pascit illos.] Respicite etiam reliqua volatilia cœli, quoniam non serunt, neq; metunt, neq; congregant in horrea, & Pater vester cœlestis pascit illa.] Quorum tam specialem curam habet, vt nec ex duobus passeribus, qui affeueunt, vnus eorũ cadat super terrã sine patre vestro.] Considerate quoq; lilia agri, quomodo crescunt, non laborant, neque nent. Dico autè vobis, quoniam nec Salomõ in omni gloria sua coopertus est sicut vnus ex istis. Et quidẽ scenũ agri, quod hodie est, & cras in clibanũ mittitur, Deus sic vestit.] Deniq; tanta est huius prouidentie certitudo, tanta paternalis, & diuinæ vniuersorũ curæ lux, vt (exceptis quibusdã cæcis hominibus qui nec infinitã claritatẽ videre poterunt) omnes philosophi, & omnes gẽtes in ea asserenda, & cõsistenda cõfenserint. Et, vt verbis Lactãtij vtar: Nemo est tã rudis, tã feris moribus, quin oculos suos in cœlũ tollens, tamen si nesciat cuius Dei prouidentia regatur hoc omne, quod cernitur: aliqua tamẽ esse non intelligat ex ipsa rerũ magnitudine, motu, dispositione, constantia, vtilitate, pulchritudine, temperatione prouidentiam, nec posse fieri, quin id, quod mirabili ratione cõstat, consilio maiori aliquo sit instructum. Deus etiam inter omnes res sublunares maiore hominum prouidentiam habet, quorum causa cætera condidit, & vt hominibus obsequantur, in perpetua quadã mutatione, & in irrequieta generationum, ac corruptionũ successione conseruat. Quod & Paulus aperte indicauit, cum scripsit: Nũquid de bobus cura est Deo? An propter nos vtiq; dicit? Nã propter nos scripta sunt. Non vtiq; negat Deũ bonũ prouidentiam habere, qui muscarum & culicum prouidentiam habet, & minimis quibusq; animalculis quotidie mēsam apponit, & pabulum conueniens administrat, sed diuersas qualitates huius prouidentie distinguit. Animalia enim cõmuni quadã ratione regit, & in finem naturalẽ dirigit; homines verò, propter quos vniuersa fabricfecit, magis speciali cura prosequitur, & in finẽ supernaturalem (quod ad se attinet) misericorditer ducit. Vnde bene Chryostomus ait, vt has diuersas prouidentie qualitates asserat: Sunt ne, quæso, boues Deo curæ: curæ quidem sunt, verum non ita, vt de iis

Sap. 4.

Luc. 12.

Matt. 6.

Matt. 10.

Matt. 6.

Lactant. lib. 1. diu. inst. c. 2.

1. Cor. 9.

Chryst. bõ. 2. in 1. ad Cor.

legẽ instituat.] At propter homines non tantum omnia condidit, sed & legem instituit, & præcepta sancit, eo ipso ostendens, quia vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.] Sed qui erga vniuersos homines prouidentissimus Pater est, & per doctrinam vnigeniti filij suã cunctis se vocari patrem præcepit, erga viros sanctos, atque perfectos specialissimam & suauissimam quandam prouidentiam exercet. Quam Ambrosius breuissima, sed profundissima declarauit sententia, dum dixit: quia Dominus dormit tepidis, vigilat perfectis.] Hoc ita dictum est, non quia Deus tepidorũ obliuiscatur, quorum vacordiam sustinet, quorum defectus reprehendit, quorum pusillanimitatem monet, quorum torporem excitat, quorum negligentissimam vitam, nisi emendentur, seuerè castigat: sed quia perfectorum cura, & sanctorum prouidentia, quam habet, in signis, in effectis, in donis, in prodigiis, in mirabilibus perfectorum gratia patris, in immẽsum magis elucet. Hos oculis benignissimis ex æternitate respexit: hos ardentissima vi charitatis amauit: hos in cumulatissimum præmium elegit: hos per media quædam stupenda in æternam gloriam destinauit; hos vocare, hos iustificare, hos magnificare decreuit. Sed miramus ista, quæ ad arcanum diuini cordis spectant, & ea quæ exterius apparent huius singularis prouidentie signa vestigamus. Respicit Dominus sanctos suos, nõ vt hostes sibi rebelles, non vt seruos segnes, atq; vacordes, sed vt amicos charissimos, vt filios dilectissimos, vt sponas amantissimas, quas in conclauis dulcissimæ protectionis abscondit. Oculi enim Domini super iustos, id est, facies irata, super facientes mala.] Amat eos tenerimo amore; & zelo magno omnem ipsorum amorem sibi impendi flagitat, & si quid extra Deum immoderatè amant, & non gratia ipsius ament, acerrimè reprehendit. Non communibus tantum beneficiis, sed singularibus quoque donis, & stupendis charitatis suæ signis ipsorum animas cumulat. Ideoque ipsi omnia bona, quæ habent, tam maiora quam minora à Deo benignissimo prouidore accepta profitentur. Sicut Iacob, qui interrogatus à maiore fratre, an mulieres, & paruuli, quos secum ferebat, ad ipsum pertinerent, respondit: Paruuli sunt, quos donauit mihi Deus seruo tuo.] Per quæ placidè illum docuit (vt inquit Chryostomus) quanta erga se fuerit Dei prouidentia. Perfecti enim non solum eximia Dei dona suscipiunt: sed manifestissima etiã luce esse Dei dona deprehendunt, & vt vniuersi id ipsum agnoscant, & Domino pro eis laudes, & honores retribuant, à Domino profecta esse tum verbis tum factis ostendunt.] Denique in omnibus tum prosperis, tum aduersis benignissimus Pater viros perfectos specialissima cura, & sollicitudine regit. Hoc est enim, quod Laurẽtius Iustinianus prædicat, dum sic scribit: In tribulatione vtiq; comitatur iustos, vt illos in præsentiarum eripiat, & glorificet in futuro. Comitatur, inquam, ipsos in negotiis, ne delinquant in periculis, ne cadant in prosperitatibus, ne se extollant in laboribus, ne deficiant in dubiis, ne errent: & in huius vitæ itineribus, ne æterna vitæ consolationem amittant.] Hæc, quæ beatus iste pater dixit, sacrarum Scripturarum confirmat exemplis, quæ ipsius verbis nõ grauius subiciere. Direxit, inquit, in actibus suis longæuum Noë, quem solum super terram corã se reperit iustum. Fuit cum Abraham patriarcha, illumq; à Pharaonis & Abimelech protexit infidiis. Innocentem Ioseph ab adulteræ custodiuit amplexu, atque Ægypto prætulit vniuersæ. In nube, & igne per desertum ambulauit cum Moise, ac in ducatu populi optimè

1. Tim. 4.

Bmb. lib 4. in Luc.

Psal. 33.

Gen. 33. Chryst. bõ. 58. in Gen.

Iustina. lib. 2. Triuphali Chryst. agone c. 25.

robora

roboraui. Citharædam quoque puerū, ne in superbi regis incideret manus, deseruit numquam.] Hæc exempla diuinæ prouidentia erga iustos ille protulit, quæ peniculatè considerata luce clariùs ostendunt, quantum Dei prouidentia, qua perfectos curat, atque defendit, in effectis aliorum prouidentiam excedat.

Habet igitur Deus prouidentiam omnium rerum ratione carentium, tamquam suppelletilium domus hominis, cuius causa eas ex nihilo fecit: Habet prouidentiam impiorum, velut malorū, & infidelium feruorum, quos sua bonitate poscente à malis abducit, & vt emédentur, benignè corrigit: Habet prouidentiam communium iustorum, velut amicorum, quos donis, & beneficiis in amicitia conseruat. At prouidentia perfectorum transit in curam & in sollicitudinem, & est velut prouidentia sponsæ, ac dilectissimorū filiorū. Quorum vna cura est patrem diligere, patri placere, & sine vlla ambiguitate omnes suas curas in sinū piissimi patris iactare: secundum illud, quod his singularitè dictum est: Omnem sollicitudinem vestram proicietes in eum, quoniam ipsi est cura de vobis.]

1. Pet. 5.

Quanta putas, est ista cura? Certè eximia, plusquam aut dici aut excogitari potest, qua Deus velut prouidentissimus Rex, non iam regnū suum, quod generalem curā exigit, sed palatium suum, & cœclauē suam, quod specialem curā poscit, sapientissimè regit, sollicitissimè que gubernat. Cuius specialis sollicitudinis meminit Gregorius, dum in hunc modum scripsit: Quasi Rex Dominus sedet in corde, quia circumstrepentes regit animorum motus in nostra cogitatione. In mente quippe quam inhabitat, dum torpentia excitat, in quietam frenat, frigida accendit, accensā moderatur, emollit rigida, fluxa restringit, ex ipsa hac diuersitate cogitationum, quasi quidam illum exercitus circumstat. Certè quasi Rex sedet, circumstante exercitu, quia præsentem illum mentibus electorum circumstat turba virtutum.] Hanc turbam virtutum, quam ipse animæ sanctæ habitatrix fecit, non otiosam esse permittit, sed ad opus excitat, & iugiter ad laborem hortatur, vt hæc anima sibi dilecta semper pulchritudine crescat, & ampliores in dies opes acquirat. Hinc fides Abrahæ tam singularibus experimentis probata est, vt reputaretur illi ad iustitiam; & ex filio, quem morti obtulit, non solum copiosam posteritatē acciperet, sed mundi etiam remedium oblineret. Hinc Iobi patientia tentata est, vt post non multos tentationum dies, omnia quæ amiserat, multiplicata reciperet, & in patientiæ posteris daretur exemplum. Hinc Tobiaë robur animi examinatum est, vt corporis cæcitate percussus, acie mētis maiora præsentiret, & à calamitate liberatus, corporis miserias non timeret. Ista quid nisi virtutum exercitia sunt, & singularis prouidentia incitamenta, quibus Deus perfectos viros erudit, & ad maiorē perfectionē promouet: Propter iustorum perfectus nō solum virtutes aduersis casibus exercet, sed & natura mouet, & cum opus est, cursum rerū naturalium immutat. Quod & in transitu maris Rubri, & in transitu Iordanis figuratū videmus. Sicut enim tunc mare fugit, & Iordanis conuersus est retrorsum,] vt deserentes Ægyptum siccis vestigiis ad terram promissam peruenirent: ita propter sanctorum virtutem & transitum illorum in cœlum, ordo rerum sæpè mutatus est, vt illi sine aliquo impedimento, aut cum maiori commoditate viam sanctitatis tenerent. Quoties Dominus propter sanctos suos, è terra riuos aquarū produxit? quoties panes illis miraculosè ministravit? quoties inter noctis tenebras eisdem lucem oriri fecit? quoties sine medicamentis salutem restituit? quoties inevitabilibus periculis exemit? quoties mortem

Greg. 20.
mor. c. 4.

Pf. 123

A iam imminemtem ablegauit? quoties de rebus abditissimis erudit? Miraculorum plena sunt sanctorum historia, quibus Deus apertè monstravit, se propter viros perfectos ordinem naturæ mutare, & suauiter ipsorum, quàm aliorum hominum prouidentiam habere.

Huic prouidentia conantur aliquando mali resistere, sed nihil omnino proficiunt, imò tunc diuina potètia feliciori successu, quod volebat, perficit, cum humana imbecillitas id impedire gestit. Laban de opibus Iacob generi sui tristatur supra modum, & vt eas minuat, atque decurtet, mutat mercedem illius decem vicibus.] Astus tamen iste irritus, & inanis à Domino factus est, qui ipsa mutatione mercedis greges serui sui multiplicabat, & eius substantiam augebat. Ad eodè vt eius Leuiti dicerent: Tulit Iacob omnia quæ fuerunt patris nostri, & de illius facultate ditatus, factus est inclutus.] Fratres Ioseph inuidia tabidi illum Israhelitis vendiderunt, ne aliquando diuina prouidentia fausta somnia completeret, & eos pestibus minoris fratris subiiceret. Hoc namq; stultè ipsorum consilium ex verbis, quibus se mutuo ad fraternam cadem hortabantur, manifestè clarescit. Ecce, aiebant, somnator venit: venite, occidamus eum, & tunc apparebit quid illi profunt somnia sua.]

Gen. 31.

Ibidem.

B At innocenti seruitus, innoxique captiuitas, diuinitus immissa somnia compleuerunt. Tunc enim de ergastulo fuit raptus ad thronum, cum fratribus in Ægyptum frumenta quærendi gratia venientibus, potuit minor secundum decretum Dei à maioribus adorari, & iunior senioribus imperare. Daud tandem fratrum suorum minimus, & ab ipsis quoque persecutione passus, qui nollet eum à caulis ouium ad castra transferri, Israhelis Saluator canitur, & hostium præ Saule rege fortissimo oppressor, & interemptor asseritur. Persequitur etiam Dei electum ipse Saul tamquam suæ gloriæ raptozem, & illum centies molitur occidere, quem Deus & vitare, & regnare, & gloriosissimè rempublicam illam gubernare decreuerat. Sed frustra persequitur, quoniam impij regis odiis, amabilior, persecutionibus, illustrior, & rerum priuatione, Rex ditior efficitur. Nihil proficis edax inuidia, nihil vales infirma hominum imbecillitas, dum in Dei prouidentiam infurgis, quia licet te ipsam supra vires efferas, licet supra cogitationem coneris, licet tibi mundi, & diaboli phalanges adiungas, numquam tamen aut sanctos opprimes, aut electos excindes, aut Dei voluntatem impedies. Ille quidem omnes sanctos protegere, omnes nobilitate, omnes singularissimis medijs in suum regnum efferre disposuit, non tamen quia multi sunt illi, quos dinumerare nemo potest, minor est cuiusque illorum cura, quàm si solus esset, & ad Dei prouidentiam pertinuisset. Huic enim, quæ infinita est, & nullis comprehensa limitibus, idem est, aut vnum electum defendere, aut plures, aut innumerabiles asseruare. Quamobrem quisque illorum docetur dicere, quod sponsa in persona cuiusque decantabat: Dilectus meus mihi, & ego illi. Ego quidem, ait perfecta anima, superna gratia præuenta, & abundantissimis subsidijs adiuta, ita intendo illi, ac si nihil aliud esset in mundo, cui deberem intendere. Et ille vicissim ita intendit mihi, ac si nulla esset anima iusta, quam deberet adiuuare. Exponat nobis Bernardus pulchrè, vt solet, hanc singularem electorum curam, nulla eorum multitudine obrutam, nulla ipsorum necessitate præpeditam. In solens verbum, inquit, & ego illi.] Nec minus insolens dilectus meus mihi:] nisi quoddam vtroque insolentius vtrumque simul. O quid audet cor purum, & conscientia bona,

Gen. 37.

C Dilectus meus mihi, & ego illi. Ego quidem, ait perfecta anima, superna gratia præuenta, & abundantissimis subsidijs adiuta, ita intendo illi, ac si nihil aliud esset in mundo, cui deberem intendere. Et ille vicissim ita intendit mihi, ac si nulla esset anima iusta, quam deberet adiuuare. Exponat nobis Bernardus pulchrè, vt solet, hanc singularem electorum curam, nulla eorum multitudine obrutam, nulla ipsorum necessitate præpeditam. In solens verbum, inquit, & ego illi.] Nec minus insolens dilectus meus mihi:] nisi quoddam vtroque insolentius vtrumque simul. O quid audet cor purum, & conscientia bona,

E

Cant. 2.

Bern. ser.
98. in ed.

2. Tim. 2. & fides non ficta? Mihi, inquit, intendit. Itane huic intenta est illa maiestas, cui gubernatio pariter, & administratio vniuersitatis incumbit? Et cura saeculorum ad sola transfertur negotia, imò otia amoris, & desideria huius? Ita plane. Ipsa est enim Ecclesia electorum, de quibus Apostolus, Omnia, inquit, propter electos. Et cui dubium, quòd gratia, & misericordia Dei sit in sanctos eius, & respectus in electos illius? Ergo prouidentiam cæteris creaturis non negamus, curam sponsa vendicat sibi. Si ita est, imò quia ita est, quòd nò dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israël, nec iustorum multitudo alicuius eorum aut obliuionem, aut minùs sollicitam curam inducet, quid mirum si nihil humana malitia illis officiat, quos bonitas, & sollicitudo diuina vndequaue circumdat? Quilibet profectò electorum, sed præcipuè perfectorum, Deo curæ est, velut filius sibi charissimus, de cuius reditu ad gratiam Angeli gaudent, dicente eodem Domino: Amen dico vobis, Gaudium erit Angelis Dei super vno peccatore penitentiam agente. De cuius in gratia & virtute profectu spiritus cælestes exultant, dum vident socios, & fratres suos communis regis (quam sibi non minuunt) familiaritate ditari. De cuius perfectione ac sanctitate superna curia letatur, quia eorum sanctitas eius decorem promouet, & verissimas opes adauget. Hunc Deus primò ab infamia peccati, quam ex primis parentibus traxit, per lauacrum regenerationis emundat. Hunc indumento filiorum, scilicet gratia, & diuina participatione vestit. Hunc, si fugiat, vocat; si infamiat, expectat; si fordibus iniquitatis se turpet, mansuetè dissimulat. Hunc paternè redatum, & misericorditer inuitatum, si redeat, amantissimè recipit, receptum stola iucunditatis amicit, amictum ad penitentiam excitat, excitatum multiplici donorum copia circumdat. Hunc demoniis impulsibus impugnatum, à casu liberat, liberatum consolationibus pascit, passu sibi similem efficit, & velut simillimum ac amicissimum in minimis etiam regit, monet, atq; gubernat. Beatus igitur, cuius Deus Iacob adiutor eius, quia spes eius in Domino Deo ipseus, & quoniam in eo sperauit, liberabit eum, ac proteget eum, quoniam cognouit nomen eius. Beatus, inquam, cuius Deus singularem ac sollicitam curam suscepit, qui in spiritu liberatur, ne cadat, & si in aliquod malum impingit, statim abundantissimis auxiliis iuuatur, vt relurgat, & modicus aliquando casus, dum eum ad magnum profectum excitat, initium maioris est meriti, non causa ruina.

At dices, Deus sanctorum corpora magnis sæpè malis discipi, & dissipari permittit. Nam & tunc sanctos martyres taccamus, (qui lapidati sunt, secti sunt, combusti sunt, excarnificati sunt, & in occasione gladij mortui sunt) quis non animaduertit perfectos viros aduersa corporis valetudine sæpè consumi, doloribus vrgeri, contumeliis impeti, infamiis obscurari, tentationibus impelli, & rerum temporalium amissione probari: Hæcne est erga illos prouidentia Dei? Hæcne est paterna erga filios dilectissimos cura? Hæc erga amicissimos benigna solertia? An potius ista conuincunt, Deum meliorum obliuisci, & sanctorum res, nec defendere, nec curare, quos sùsque deque iactari sustinet arbitratu malorum? Ex aduerso verò maiori cura impiorum sollicitari, quorum omnia læta, omnia secuta, omnia pacata sunt, & nihil noxium illis succedit? Quæstio ista fortassis non leuis est, quæ ingenium Dauidis exercuit, & penè in hæitationes inextricabiles deturbauit. Mei autem, ait, penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei, quia zelani super iniquos pacem peccatorum vi-

A dens. Et proculdubio hæsitatio hæc in corde Dauidis vires allumpfit, ex eo quòd sanctorum externam pacem non videbat, nec tranquillitatem aspiciebat. Vnde addit: Et dixi, ergo sine causa iustificauit cor meum, & laui inter innocentes manus meas, & fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Jeremias quoque ista res pulsauit animum, sic scribens: Iustus quidem tu es, Domine, si disputem tecum: verum tamen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur, bene est omnibus, qui præuariantur, & iniquè agunt. Plantaisti eos, & radicem miserunt, proficiunt & faciunt fructum. Ipsi, qui dubitauerunt, respondeant pro Deo, & qualitatem diuinæ prouidentie erga impios, & iustos, docti à diuino spiritu patefaciant. Ille primus quid subiicit? Quid de impiis, & iustis prædicat? De illis quidem: Verum tamen propter dolos posuisti eis, deieicisti eos, dum alleuarentur. Quomodò facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam. De istis verò ait: Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Quid enim mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? O sapiens & plusquam humana responsio, imò diuinæ prouidentie defensio? Impij prosperantur, vt cadant: vt propter dolos & iniquitates suas prosperitatis finem accipiant, vt dum se super verticem aliorum extollunt, miserabiliùs & luctuosius deiectionem damnationis æternæ sustineant. Illi, inquam, prosperantur, vt miseram aduersitatem, post acceptam prosperitatem, magis sentiant, & suam ingratitude clariùs agnoscant, qui rebus prosperis deliniti, se duriores reddiderunt, & in eum, qui bona abundanter præbebat, & mala ipsorum parièter dissimulabat, inuerecundiùs rebel- larunt. Iusti verò flagellantur, vt in flagellis etiam, dum in bonis operibus perseuerant, se Dei seruos fideles, & propter amorem, & non propter mercedem obsequentes exhibeant. Iusti etiam flagellantur, vt aduersitate tentati de virtute in virtutem procedant, ad ampliorem gloriam ascendant, & desiderijs rerum terrenarum reiectis, solum Deum, siue in cælo siue in terra ficiant. Bene profectò Dauid prouidentie diuinæ partes egit, quomodò Jeremias eandem tueatur agnosce. Prope, inquit, es tu ori eorum, & longè à renibus eorum. Et tu Domine nosti me, vidisti me, probasti cor meum tecum, congrega eos quasi gregem ad victimam, & sanctifica eos in die occisionis. Cùm tu Domine, inquit, prope sis soli ori eorù, dum te propter bona temporalia collaudat, quia peccator confitebitur tibi, cùm benefeceris ei, & longè sis à renibus, hoc est, à mente & affectibus eorum, non est cur fictam illorum prosperitatè admitemur, si verum bonum (qui tu solus es) nec quarant, nec habeant. Nosti tu, o Deus meus iustos, & sanctos tuos, quamuis tribulationibus affectos; cùm tamen peccatoribus dicas: Nescio vos, discedite à me operarij iniquitatis. Respicias eos misericordia oculis, vt ipsi in afflictione positus tempore opportuno subuenias. Probas corda & opera eorum, vt eos fideles voces, & nomen filiorum, sanè nobile, & Christo similitum attribuas.

E Hæc est autem vera felicitas, atque prosperitas, sicut illa impiorum, quamuis bona mundi possideant, vera infelicitas atque calamitas. Sapiens ergo prouidentia Dei aliquando iniquis prospera tribuit, vt amplius puniat; & iustis aduersa, vt ad perfectiorem virtutè, & cumulationem gloriam extollat. An non prouidentie patris est in dilectissimis filiis errata reprehendere, & si quid peccauerint, castigare? Castigat igitur nonnūquam Deus imperfectiones perfectorum, dum eos virga tribulationis

percutit,

Ibidem.

Iere. 12.

Psal. 72.

Ibidem.

Iere. 12.

Psal. 34.

Mat. 7.

Amos 3.

percutit, & baculo malorum affligit. Vnde ait per Amos: Tantummodo vos cognoui, id est, specialiter elegi & omnibus cognationibus terræ: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. An non prudentiæ gubernatoris est, imminetibus malis occurrere, & calamitates insurgentes præuenire? Sed Deus solertissimus gubernator interdum iustos tribulans, casus eorum præuenit, & ante ægrotationem prudens medicus medicamentum apponit. Quare per eundem Prophetam ait: Ecce mandabo ego, & concitiam in omnibus gentibus domum Israël, sicut concitatur in eribro. Et quæ erit, Domine, tantæ commotionis, ac tribulationis utilitas? Et non cadet, inquit, capillus super terram. Ea scilicet, quod adeptam virtutem populus mihi selectus non perdet, & nequaquam in mihi displicentia defleat. An non prudentiæ creatoris est, aduersis casibus aliquos interdum opprimere, ut cum præter omnem spem malis deploratis mederetur, suæ potentia, & bonitatis, & sapientiæ notionem ingerat, & non tantum ex eo, quod non permittit mala (quod minus est) sed ex eo quod ex malis bona decerpit (& quidē hoc, quia infinite bonitatis insigne, est multo gloriosius laudis & gloriæ sacrificium accipiat) sed id est sapientissime, quod colligere ex tribulationibus & aduersitatibus iustorum intendit. Quamobrem æterna veritas de magna miseria cæcæ nati interrogata respondit: Neque hic peccauit, neque parentes eius, sed pro gloria Dei, & ut manifestentur opera Dei in illo. Et Gregorius, postquæ dixit, quod alia est percussio, qua peccator percutitur, ut sine retractatione puniatur, & alia, qua peccator percutitur, ut corrigatur; & alia, qua nonnumquam quisque percutitur, non ut præterita corrigat, sed ne ventura committat, hæc subiicit: Alia quoque tribulatio est, qua quis plerumque percutitur, per quæ nec præterita culpa corrigitur, nec futura prohibetur: sed ut dum inopinata salus percussione sequitur, saluantis virtus cognita ardentius ametur; cumque innoxius flagello atteritur, ei per patientiam meritorum summa cumuletur. Est itaque benigna, & in suos valde sollicita prouidentia Dei, dum perfectos viros tribulationibus tentat; quia id agit, non ut eos flagellis contristet (quos tenerimus amore diligit) sed ut ingesta tristitia veluti aptissimo instrumento pareat illis æternæ lætitiæ coronæ. Est enim hic amor Dei erga perfectos viros (ut etiã assequutus est Seneca) amor patrius, qui non solum tenerius, verum etiam fortius amat & eos tamquam filios iam donis & beneficiis afficit, ut in verum patrem fiduciam habeant, iã doloribus & damnis exagitat, ut verum colligat robur. Tentat & probat illos tamquam generosos spiritus, quia numquam perfectæ virtutis molle documentum est. Verberat dilectos suos, ut in loco laboris aliquid patiatur, nec illud ad læuitiam Dei pertinet (qui misericors, & non læuis est) sed ad ipsorum certamen, in quo si strenuè se gesserint, & fortiores prædicabuntur, & illustriores erunt. Solidissima pars est corporis, quam usus agitauit; sic solidissima & selectissima pars Ecclesiæ, labori & angustia præbenda est, ut ab ipsa perfectè duretur. Et sancti in periclitandi assiduitate, acquirunt contemptum periculorum. Nonne sunt nauis corpora ferendo mari dura? Nonne agricolis manus trita? Nonne ad excutienda tela militares lacerti valent? An non agilia sunt membra cursoribus? & id in quoque solidissimum est, quod exercuit? Durentur ergo perfecti laboribus, qui nauiculam suam mercibus, id est, meritis pretiosis, onustam in salutis portu debent dirigere. Terantur duris operibus eorum manus, ut terram cordis sui nõ delicatè sed fortiter moueant, & ex ea fructum centuplicatum accipiant, va-

Ican. 9.

Gregor. 2.
mor. c. 11.Senec. lib.
quæro bo-
bis; viris
mala ac-
cidant,
cum sit
prouidentia.

A leant eorum lacerti ipsa assiduitate præliandi, ut non sine hostium vulneribus sagittas in illos salutis intorqueant. Agiles ad currendum, & veloces reddantur, nõ quia prosperitatibus ligantur in terra, sed quia tentationibus & pressuris à terra excutiantur, ut non tam currant quàm volent in cælum. Isti sunt fines prouidentia Dei; quando iustos, ac perfectos sinit laboribus, & miseris affligi. Quos præuidens Moses magis elegit affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem. Idem omnino eligit quisque, & dicat: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me; oleum autem peccatoris non impingat caput meum. Iustus quidem Dominus & iustitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius. Tu Domine, qui iustus es, in misericordia tua corripe me, ita labores, & tentationes temperans, ne vires meas excedentes, me à tuo amore abstrahant, increpa me doloribus, ita tamen, ut mentem meam nequaquam à spe firma deiciant. Oleum verò peccatoris, id est, mundi adulantis prosperitas, non me suis blanditiis delectet, atque demulceat. Quoniam illorum recordaris & suauissima prouidentia regis, quos benignè castigas, & probas: illorum verò obliuisceris, & quodammodo à tua cura repellis, quos implere vana & inutilia desideria permittis.

Hebr. 11.

Psal. 140.

Psal. 10.

Quomodo Deus perfectos illuminat.

CAPVT XXV.

C **IVINAM** prouidentiam erga viros perfectos & sanctos cum sole cõtulimus, cuius omne opus tribus instrumentis, luce, & calore atque occulto influxu perficitur, quo & inferiora corpora fouet, & aduersa, ac noxia pellit. Eadē sunt veluti instrumenta prouidentia Dei, quibus Sanctos ad destinatam perfectionem dicit. Nam supernaturali luce eorum mentes illuminat, & corda eorum igne sancti amoris inflammat, & absconditis quibusdam auxiliis eos ad bonum roborat, & ad omni aduersitate defendit. Quæ omnia proposito ordine enucleanda sunt, tum ut qualitatem diuinæ prouidentia erga perfectos, tum ut alia ipsorum dona insignia videamus. Principio Dominus, qui lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ, perfectos immensa quadam vi lucis illuminat. Quod nemo (ut puto) ambiget, qui ipsam sanctitatem ac perfectionem immensam esse lucem agnouerit. Si enim lux non esset, David propheta non diceret: Et educet quasi lumen iustitiam tuam, & iudicium tuum tamquam meridiem. Et quidem si peccatum, tenebra est, sanctitas peccatum destruens, & à cordibus sanctorum expellens, perfectio lux est. Quod & Paulus manifestè testatur, dum ait: Abiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Quæ namque sunt opera tenebrarum, nisi peccata quæ à principe tenebrarum nos instigante originem trahunt, quæ animam in tenebras numquam desituras coniciunt secundum illud: Ligatis manibus, & pedibus eius, mittite eum in tenebras exteriores, quæ eandē fœdam, obscuram ac tenebrosam reddunt. Et quæ sunt arma lucis, nisi quæ alibi ab eodem Apostolo vocantur arma iustitiæ? hæc scilicet virtutes, quæ ad statum perfectionis prouecta, vndique nos protegit, & ita protegunt, ut si velimus, facili negotio nullum ab hostibus nostris subeamus vulnus, nullum sustineamus salutis detrimentum. De his perfectionis operibus, siue de his armis lucis, inquit Chrysostr. mus: incensibili quidem armatura durum est & exosum armari; hic verò iucundum, & dignum, quod expectatur etiam. Lucis quippe sunt arma, vnde radiis

1. Ioan. 1.

Psal. 36.

Rom. 13.

Matt. 22.

2. Cor. 7.

Chrysostr.
hom. 24.
ad Roma.

solaribus